

Podpora žáků s tělesným
postižením a zdravotním
oslabením

Somatopedie

- ▶ Vědní disciplína, která se zabývá výchovou a vzděláváním:
 - ▶ osob s tělesným postižením
 - ▶ osob zdravotně oslabených

Tělesné postižení

- Převažující nebo trvalé nápadnosti v pohybových schopnostech, které mají značný vliv na kognitivní, emocionální a sociální výkony
- Příčinou je poškození podpůrného nebo pohybového aparátu či jiné organické poškození
- Postihuje jedince ve všech složkách osobnosti

Tělesné postižení - podle doby vzniku

Vrozené

- Genetické
- Vzniklé v průběhu prenatálního vývoje a během porodu

Získané

- Úraz
- Nemoc

Tělesné postižení - podle postižení části těla

Obrny

- Centrální
- Periferní

Deformace

Malformace

Amputace

Obrny

Obrny se týkají centrální a periferní nervové soustavy

- Parézy (částečné ochrnutí)
- Plegie (úplné ochrnutí)

Postižena může být:

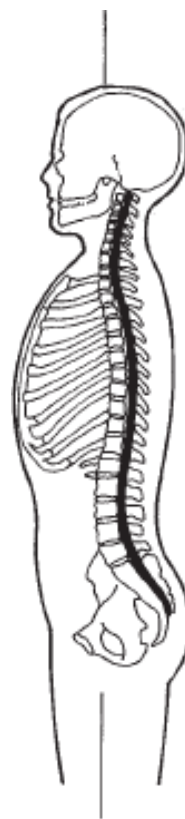
- Centrální nervová soustava
- Tonus
- Koordinace

Mozková obrna

- ▶ Postižení mozku v raném stadiu vývoje (v těhotenství, během porodu nebo do jednoho roku věku dítěte)
- ▶ Projevuje se poruchou hybnosti a vývojem hybnosti
- ▶ U některých forem se přidružuje snížená inteligence, smyslové vady, epilepsie
- ▶ Zasažena řeč - dysartrie
- ▶ Příčiny:
 - ▶ Těžký porod, komplikace během porodu
 - ▶ Infekce v průběhu těhotenství
 - ▶ Infekce krátce po porodu
 - ▶ Nedonošenost

Deformace

- ▶ Vrozené nebo získané vady vyznačující se nesprávným tvarem některého orgánu nebo části těla
- ▶ Vrozené → deformity lebky, hrudníku, končetin, kloubů a svalů
- ▶ Získané → nesprávné držení těla
 - ▶ Skoliózy
 - ▶ Kyfózy
 - ▶ Lordózy

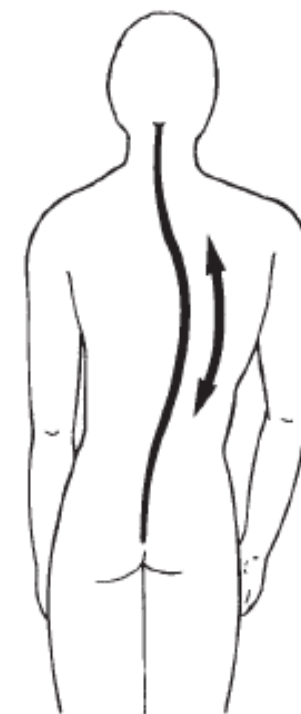
Vertical alignment

Lordosis

Kyphosis

Scoliosis

Source: Susan J. Hall: Basic Biomechanics, 7th Edition
www.accessphysiotherapy.com
Copyright © McGraw-Hill Education. All rights reserved.

Malformace

- ▶ Malformací rozumíme patologické vyvinutí různých částí těla, nejčastěji končetin.
- ▶ Amélie → částečné chybění končetiny
- ▶ Fokomélie → stav, kdy končetina navazuje přímo na trup
- ▶ Malformace patří do skupiny vrozených vývojových vad → screening ultrazvukem

Amputace

Umělé odnětí části končetiny od trupu

Příčiny:

- úrazy
- cévní onemocnění, například akutní zánět žil vedoucí k postupující trombóze
- zhoubné nádory na končetinách
- infekční onemocnění se sepsí, kterou nejde zvládnout konzervativními prostředky

Bariéry

- ▶ Bariéry stavební a prostorové
 - ▶ Schody
 - ▶ Kluzké plochy
 - ▶ Málo prostoru pro manipulaci
 - ▶ Nemožnost dosáhnout na důležité prvky
 - ▶ MHD
 - ▶ Vchody do budov...
- ▶ Bariéry společenské

Kompenzační pomůcky

- ▶ Pomůcky pro mobilitu
- ▶ Pomůcky denní potřeby
- ▶ Pomůcky pro ovládání PC
- ▶ Pomůcky pro sport a volný čas
- ▶ Pomůcky pro úpravu prostředí
- ▶ Pomůcky pro psaní, kreslení a malování
- ▶ Pomůcky pro alternativní komunikaci
- ▶ Pomůcky protetické a ortopedické

Zdravotní oslabení

Snížená odolnost vůči nemocem a zvýšený sklon k jejich opakování

Zdravotní stav je ohrožený:

- oslabením celého organismu,
- působením nevhodného přírodního prostředí,
- špatným životním režimem,
- nedostatečnou nebo nesprávnou výživou

Také osoby ve stavu rekonvalescence

Onemocnění ovlivňující vzdělávací proces, s nimiž se ve školách můžeme setkat

- ▶ **Alergická a astmatická onemocnění** - astma bronchiale, cystická fibróza, alergie (celiakie)
- ▶ **Kožní onemocnění** - psoriáza, ekzémy (atopický ekzém)
- ▶ **Poruchy metabolických procesů** - diabetes mellitus, chronické onemocnění ledvin, hepatitida
- ▶ **Nádorová onemocnění** - nádory zhoubné/nezhoubné, leukemie
- ▶ **Záchvatová onemocnění** - epilepsie
- ▶ **Onemocnění trávicího traktu** - Crohnova nemoc
- ▶ **Onemocnění krve a kardiologická onemocnění** - hemofilie, vrozené srdeční vady
- ▶ **Psychiatrická onemocnění** - schizofrenie, dětské úzkosti, deprese, poruchy příjmu potravy
- ▶ **Jiná, méně častá onemocnění** - různé syndromy

Epileptický záchvat - první pomoc

- ▶ Zachovat klid
- ▶ Záchvat nelze zastavit
- ▶ Odstranit z blízkosti člověka nebezpečné předměty
- ▶ Podložit hlavu něčím měkkým - aby nedošlo k nárazům
- ▶ Uvolnit oděv u krku, pokud je těsný
- ▶ V případě slinění nebo zvracení - natočit hlavu na stranu (po skončení křečí)
- ▶ Kdy volat pomoc: první záchvat v životě, záchvat trvá víc jak 5 min, několik záchvatů za sebou, poranění

Diabetes - první pomoc

- ▶ Hypoglykémie - snížená hladina cukru v krvi
 - ▶ nevolnost, hlad, slabost, vlhká zpocená kůže, rychlá srdeční akce, zmatenost až agresivita (může připomínat opilost), třes, případně bezvědomí
 - ▶ podejte cukr v jakékoliv podobě - sladký nápoj, čokoláda, kostka cukr
- ▶ Hyperglykémie - zvýšená hladina cukru v krvi
 - ▶ silná žízeň, zrychlený dech páchnoucí po jablkách, teplá zarudlá kůže, může být bolest břicha
 - ▶ neslazené tekutiny, případně si podle své zkušenosti může zvýšit dávku inzulínu, pokud jej užívá.
 - ▶ Vždy v případě poruchy vědomí přivolejte záchrannou službu

Vzdělávání žáků s tělesným postižením a zdravotním oslabením

- ▶ Zásady:
 - ▶ Zohlednit druh, stupeň a míru znevýhodnění
 - ▶ Diferenciace a individualizace
 - ▶ Spolupracovat se zákonnými zástupci žáka
 - ▶ Spolupracovat se ŠPZ a pracovníky školního poradenského pracoviště
- ▶ U chronických onemocnění často vzdělávání ve škole při nemocnici

Školy při zdravotnických zařízeních

- ▶ Individuální přístup
- ▶ Respektování tempa dítěte
- ▶ Rozsah a organizace edukačního procesu po dohodě s ošetřujícím lékařem
- ▶ Vyučování může probíhat formou:
 - ▶ individuální vyučování u lůžka
 - ▶ skupinová výuka na pokoji
 - ▶ výuka v učebně
- ▶ Vzdělávání dle IVP
- ▶ Hodnocení klasifikačním stupněm s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu
- ▶ Po ukončení hospitalizace zaslání zprávy kmenové škole (pokud hospitalizace trvala déle než 12 dnů)
 - ▶ záznamy o probraném učivu a návrh klasifikace pro konkrétní předměty

Léčebny a ozdravovny

- ▶ Léčebné procedury + vzdělávání
- ▶ Standartní délka pobytu 4-6 týdnů během školního roku
- ▶ Především individuální výuka s každým žákem
- ▶ Vzdělávání dle IVP
- ▶ Délka vyučování podle doporučení lékaře → 2-3 hodiny denně

Zdroje:

- ▶ <http://katalogpo.upol.cz/telesne-postizeni-a-zavazna-onemocneni/uvod-2/>
- ▶ Informace k postavení škol při zdravotnických zařízeních. In: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2019-10-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/7-informace-pro-skoly-pri-zdravotnickych-zarizenich>
- ▶ PLEVOVÁ, Marie. Dítě v nemocnici. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997. ISBN 80-210-1551-9.
- ▶ MATĚJČEK, Zdeněk. Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí. Jinočany: H&H Vyšehradská, s. r. o., 2001. ISBN 80-86022-92-7.
- ▶ HÁJKOVÁ, Vanda. Podpora speciálních vzdělávacích potřeb žáků se zdravotním znevýhodněním. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-344-3.
- ▶ FIALOVÁ, Ilona, Dagmar OPATŘILOVÁ a Lucie PROCHÁZKOVÁ. Somatopedie: text k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-233-8.

Děkuji za pozornost